

achter: een jonge man met een muts op en een melancholische gelaatsuitdrukking leunt op een mistig strand - het moet ergens aan de Noordzee zijn- tegen een boot.

Mijn oom Max was anders: hij was op weg gegaan naar het ongewisse, onbekende, misschien zelfs wel naar het gevaarlijke, waar de lucht bedwelmend was, de hemel zonder grenzen, waar het leven misschien voortdurend nieuwsgierigheid, verrassing, verrukking geweest zou kunnen zijn. Hij was niet in Innsbruck gebleven om van de kerkvoogden opdrachten voor barokke met houtsnijwerk versierde altaren te krijgen, zoals mijn grootvader, een houtbewerker, ze gemaakt had. Hij was niet bij zijn broer, een schrijnwerker, gebleven, om met vermogende hotel-, restaurant- of cafébezitters te onderhandelen, opdat ze hem opdrachten voor deuren, lambrizeringen en meubels zouden geven.

Hij was gewoon weggegaan. Over de zee? Wie weet, waarheen? Misschien naar het verre oosten, naar Bangkok, Kanton, Yokohama, misschien zelfs nog verder. We weten het niet. Blijkbaar wilde oom Max geen "problemen" oplossen. Misschien geloofde hij niet aan zogenaamde "oplossingen". Hij wou niet aan de spelletjes deelnemen van hen, die door anderen beschermd worden, die zich op hun beurt door anderen laten beschermen, die weer net zo de bescherming van anderen genieten en zo voort. Mijn oom Max was niet eens zeeman geweest. Innsbruck is wel de minst maritieme stad ter wereld. Mijn oom Max moet dus geweten hebben, dat hij als zeeman steeds een dilettant zou blijven. Misschien had hij het vakjargon voor de dingen aan boord van een schip nooit geleerd, ook niet de zeemansliederen, misschien niet eens de zeemansvloeken. Desondanks heeft hij volgens mij het juiste gedaan: hij verdween en liet alleen legendeachtige herinneringen achter en een heroïsch aandoende foto. . . .

De open zee van de architectuur, een verre oosten schijnt ook de makers van de huizen, die ik op mijn reizen gefotografeerd heb, aangetrokken te hebben.

Het tweede moderne tijdperk

● Andrea Branzi

Het was verder geen toeval, zo heette het, dat de laatste technische revolutie (misschien de 'verstrekkelijkste en interessantste')- de elektronische- niet door de opkomst van een avantgarde begeleid was en dat niemand meer sprak van "het verinnerlijken van mixtures". Inderdaad was de electronica een technologie van diensten en drong ze niet zoals de mechanica het menselijke gebied binnen. In plaats daarvan produceerde ze informatie en data, synthetiseerde logische processen en beperkte het arbeidsproces volgens een logica, die zeer leek op de menselijke fysiologie.

....een groep oude Romeinen verzamelde zich aan de westrand van het terras. Ze maakten zich bekend aan de overgebleven toeristengroep door briefkaarten uit te delen waarop fresco's en mozaïekfragmenten waren afgebeeld. Hierover verklaarden ze, dat hun cultuur een zeer mystieke oorsprong had, waarin de mens als een verontrustend "mysterie van het universum" werd gezien, als een raadselachtige verschijning in de wereld. (Haar instelling was meer geschikt om nieuwe problemen te creëren dan om existentiële problemen op te lossen).

Deze opvatting bleef bestaan, zowel in de klassieke religie als ook in de renaissance, maar ook in de moderne tijd. Van de oude Romeinen is de buitengewone gave om esthetische kwaliteit te produceren overgeleverd. Met heterodoxe processen maakten ze de werkelijkheid veel omvattender, complexer, mysterieuzer, dus niet eenvoudig en direct consumeerbaar.

Ze verklaarden ons, dat dat de "strategie van het tafeldekken" was, die iemand een werkelijkheid tot consumptie presenteert, gif of genot opwekt met mysterieuze, maar knappe confrontaties, tot hij tot de ongekroonde koning van het banket wordt, de grijze eminentie van deze ontmoeting. Deze strategie maakt de werkelijkheid complexer, rijker en uiteindelijk ook intelligenter in die zin, dat ze haar mysterieuze verbindingen laat doorschijnen, doordat ze met schaduwen en reflexies speelt.

Een van hen zei: "Design komt inderdaad oorspronkelijk uit Italië, niet uit Duitsland..." "Zeer juist", merkte zijn vrouw haastig op, "de revolutie vond ook in de meer onderontwikkelde landen plaats, niet in de ontwikkelde gebieden. Dat alles is een kwestie van de fantasie."

Velen van hen richtten hun verrekijkers op de horizon en wachtten gespannen op de aankomst van de avantgarde. Al gauw werden ze ongeduldig en geïrriteerd, omdat de nieuwe avantgarde niet kwam en sommigen eisten al hun entreegeld terug.

Maar tenslotte vonden ze de juiste verklaring in het vouwblad, dat ze in de lift gevonden hadden. Daarin heette het dat het geen toeval was dat alle grote vernieuwingen van deze eeuw der industrialisering door de opkomst van nieuwe avantgardes waren begeleid: mechanica, snelheid, elektriciteit, lopende banden en massaconsumptie hadden geregeld artistieke stormen teweeg gebracht, waar profeten zich bereid hadden verklaard de werkelijkheid te "verinnerlijken", te gebruiken om hun lichamen en zielen daaraan aan te passen.

De menselijke natuur stond de technologische vooruitgang op die manier niet meer in de weg, maar was absolute voorwaarde geworden. Zoals de electronica werkte, veroorzaakte ze de crisis voor de klassieke rationale denkwerkhuizen, maar bevorderde het sensorische en intuïtieve.

Men liet ons het binnenste van een mechanisch uurwerk zien. Door precieze waarnemingen met het oog konden wij de totale logica van zijn functioneren zien. Het had alleen licht (in